

ΚΟΡΓΙΑΛΕΝΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ

Κοργιαλένιο
Ιστορικό & Λαογραφικό
Μουσείο Αργοστολίου

Ελένη Κοσμετάτου, Αναπαράσταση χωριάτικης κρεββατοκάμαρας (λεπτομέρεια).

ΕΚΘΕΜΑ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Ένα άμπιτο από την Πύλαρο

Το Κοργιαλένιο Μουσείο στις διάφορες συλλογές του κατέχει μεγάλο αριθμό αντικειμένων, τα οποία έχουν σχέση με τη γυναίκα και τον κόσμο της: Σειρά προσωπογραφιών από σημαντικούς Έλληνες και ξένους ζωγράφους` αστικές, περίτεχνες τουαλέτες από πολύτιμα υφάσματα για διάφορες περιστάσεις` πλεκτές δαντελένιες μπλούζες και ασπρόρουχα διακοσμημένα με δαντέλλες` υποδήματα, καπέλλα, γάντια, τσαντάκια και άλλα εξαρτήματα γυναικείας αμφίεσης` φορέματα γυναικών της υπαίθρου και ασπρόρουχα με δαντέλλες` μικρή συλλογή από ριπίδια (βεντάλιες)` χρυσά και αργυρά κοσμήματα από ντόπιους και ευρωπαϊούς χρυσοχόους` αντικείμενα καλλωπισμού` μεγάλο αριθμό κάθε είδους δαντελών ελληνικών και ξένων, οι οποίες είναι έργα τόσο των γυναικών της αστικής τάξης όσο και των χωρικών` εργαλεία για τα χειροτεχνήματά τους, μερικά από πολύτιμα υλικά(αργυρές βελόνες, αργυροί κλώστες, ξυλόγλυπτες μπουστίνες κ.ά.),κυάλια για την παρακολούθηση θεατρικών παραστάσεων από τα θεωρεία, αργαλειό` πιάνο που ανήκαν σε γυναίκες, κ.ά. Ο μεγάλος αριθμός και η ποικιλία των αντικειμένων που αφορούν στη γυναίκα μπορεί να τροφοδοτήσει πολλές επί μέρους επιστημονικές μελέτες και να εξαχθούν πολύτιμα συμπεράσματα για την κοινωνική θέση των γυναικών της Κεφαλονιάς και για τις ασχολίες τους, για το επίπεδο ζωής τους και την ευημερία της αστικής τάξης, ενώ τα ποικίλα εκθέματα βοηθούν στην κατανόηση των διαφορών μεταξύ των αστών και των απλών χωρικών, γενικά των λαϊκών τάξεων, οι οποίες παρακολουθούσαν τη μόδα, όπως και οι αστοί, με τη διαφορά ότι τόσο τα φορέματα όσο και άλλα σκεύη εξοπλισμού διέφεραν μεταξύ τους μόνο ως προς την ποιότητα των υλικών που χρησιμοποιούσαν. Πρόκειται για θησαυρούς ανεκτίμητης ιστορικής κυρίως αξίας που προάγουν τις γνώσεις μας για την κοινωνία στην Κεφαλονιά, κυρίως κατά τον δέκατο ένατο αιώνα και έως το 1953.

Για τον μήνα Ιανουάριο σας προτείνουμε το άμπιτο μιας δεκαεξάχρονης νύφης από την Πύλαρο:

Άγνωστη μοδίστρα, Άμπιτο, 1899, μετάξι, 51+93 εκ.,

Λαογραφική Συλλογή, δωρεά Δήμητρας Σταύρου

Σώκαρη 1978, Α.Μ. 1955.1978

Το 1978, η Δήμητρα Σταύρου Σώκαρη δώρισε στο Κοργιαλένιο Μουσείο το άμπιτο που ανήκε στη νόνα του συζύγου της, Νίτσα, κόρη του Γεωργίου Αθανασούλη από τα Ποταμιανάτα. Η Νίτσα (1874-1958) παντρεύτηκε το 1890 σε ηλικία 16 ετών. Άμπιτο (ιταλ. abito)

ονομαζόταν το φόρεμα που φορούσαν οι νύφες την ημέρα του γάμου τους και στη συνέχεια μια ολόκληρη ζωή ως «καλό φόρεμα». Συνήθως, οι μαστόρισσες(μοδίστρες) στα χωριά αντέγραφαν τα αστικά φορέματα και τα απέδιδαν απλοποιημένα και καμιά φορά άτεχνα. Το παρόν άμπιτο συντηρήθηκε με μεγάλη προσοχή και σεβασμό στην αυθεντική μορφή του από την Ελένη Κοσμετάτου το 1999.

Το άμπιτο της Νίτσας Αθανασούλη-Σώκαρη είναι από καφέ μεταξωτό ύφασμα σε απλή γραμμή: Αποτελείται από δύο μέρη: τον μπούστο και τη μακριά φούστα. Ο μπούστος, με πλατειές μανσέτες στα μακριά στενά μανίκια, κλείνει με 23 χειροποίητα κουμπιά , ντυμένα από το ίδιο ύφασμα. Στη μέση εφαρμόζει με μια πλατιά λωρίδα υφάσματος εν είδει ζώνης και ολόγυρα στο κάτω μέρος τελειώνει με πλατύ πρόσθετο τμήμα υφάσματος που διακόπτεται μπροστά και σχηματίζει δύο φύλλα. Η φούστα είναι ποδήρης (μακριά μέχρι τους αστραγάλους) και τελειώνει σε πλατύ «καμούφο»(διακοσμητική λωρίδα) με ελαφρά σούρα. Στη φούστα διακρίνεται εσωτερική τσέπη, η πουρνάρα, η οποία ήταν συνήθης στη γαλλική μόδα μέχρι τα τέλη του δεκάτου ογδόου αιώνα. Από τη στιγμή όμως που επεκράτησε ο Νεοκλασικισμός, ο οποίος δεν ανεχόταν «φουσκώματα» και άλλα πρόσθετα διακοσμητικά στοιχεία που «βάραιναν» το φόρεμα, η πουρνάρα καταργήθηκε, αλλά στην περίπτωσή μας επιβιώνει. Ο Νεοκλασικισμός επέβαλε τη λιτή γραμμή και στη μόδα και στα έπιπλα.

Το άμπιτο μπορούσε να περάσει από τη μητέρα στην κόρη, όπως συνάγεται από αναφορές σε προικοσύμφωνα, και όπως προαναφέρθηκε αποτελούσε και στον έγγαμο βίο το «καλό» φόρεμα. Σε ορισμένες περιπτώσεις η φούστα ήταν πιο μακριά πίσω, ώστε να σέρνεται στη γη. Τότε το άμπιτο ονομαζόταν στράσινο, από το ιταλικό *strascinare* που σημαίνει σέρνω επί της γης. Για την προστασία του υφάσματος έρραβαν στο εσωτερικό του ποδόγυρου μια λωρίδα υφάσματος με πέλλο σαν βούρτσα. Άμπιτο ονομαζόταν γενικά το καλό φόρεμα μέχρι και τις παραμονές των σειμών 1953 που ανέτρεψαν τη την έως τότε ζωή των κατοίκων και έβαλαν ταφόπλακα στον λεγόμενο Επτανησιακό πολιτισμό. Το άμπιτο που παρουσιάζουμε εδώ είναι το μοναδικό αγροτικό άμπιτο στη λαογραφική συλλογή του Κοργιαλενείου

Μουσείου και έτσι δεν μπορούμε να εξαγάγουμε γενικότερα συμπεράσματα για τη μορφή του κεφαλονίτικου άμπιτου. Αν κάποιος έχει στοιχεία για άλλο άμπιτο ή σχετικές φωτογραφίες θα είμαστε ευγνώμονες αν μοιραζόταν μαζί μας τις πληροφορίες που διαθέτει.

Η Έφορος

Δώρα Μαρκάτου

Πηγές- Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Αρχείο του Κοργιαλενείου Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου Κεφαλληνίας.
- Blanche Payne, *History of Costume. From the ancient Egyptians to the Twentieth Century*, Νέα Υόρκη, Harper and Row Publishers, 1965.
- Ελένη Κοσμετάτου, *Η ιστορία της αγροτικής και αστικής ενδυμασίας στην Κεφαλονιά*, Αργοστόλι, Κοργιαλένιο Ιστορικό και Λαογραφικό Μουσείο Κεφαλληνίας, 1976.